

การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน: ศึกษากรณีผู้นำชุมชนวัดบูรณาวาส

Knowledge Management for Community Leaders Development :

A Case Study the Community Leaders of Wat Puranawad

ปรภากร เกิดมีสุข

Prakan Gerdmeesuk

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

e-mail : prakan@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการจัดการความรู้ในการพัฒนาผู้นำชุมชน: ศึกษากรณีผู้นำชุมชนวัดบูรณาวาส เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ชุมชนวัดบูรณาวาส แขวงทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต ในการจัดการความรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม และแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการในเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และยั่งยืนนั้นต้องใช้กิจกรรมกลุ่มลักษณะผู้นำ 3 แบบ เข้ามาช่วย คือ 1) ผู้นำการแลกเปลี่ยน 2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ผู้นำจริยธรรม ผลของการจัดการความรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มระบบการเรียนรู้ที่มีต่อผู้นำชุมชนว่าส่งผลกระทบต่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนวัดบูรณาวาส อันดับแรก คือด้านผู้นำเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนมากที่สุด การนำเอาความรู้จากแหล่งชุมชนที่มีอยู่แล้วในตนเองของชุมชนมาเผยแพร่ให้กับชุมชนได้ปฏิบัติตนเอง (Tacit Knowledge) จนเกิดเป็นความรู้รวมทั้ง การนำเอาความรู้หลักจากภายนอก (Explicit Knowledge) มาเป็นตัวเสริมก่อให้เกิดความเข้าใจต่อสถานการณ์ของโลกปัจจุบันว่า จะต้องปรับตัวอย่างไรให้อยู่ดี มีสุข และอยู่อย่างพอเพียงในสังคม อันดับที่สอง ผู้นำต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเรียนรู้ตนเองอย่างไรให้เข้ากับสภาพของคนในชุมชนที่มีความต้องการ เช่น ต้องเป็นผู้เสียสละ ซื่อสัตย์ มีความอดทนสูง มีจิตสาธารณะไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคมีความโปร่งใสในการทำงาน เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ และอันดับสุดท้าย ผู้นำชุมชนควรปรับเปลี่ยน มีความสามารถที่จะชักจูงให้คนในชุมชนทำงานให้สำเร็จตามความต้องการเป็นพร้อมที่จะปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นได้อย่างถูกต้องบังเกิดผลดี โดยต้องมีภาวะการใช้อำนาจบังคับ กำกับควบคุมให้คนในชุมชนเกิดพฤติกรรมที่บรรลุเป้าหมาย และต้องมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้นำชุมชนกับคนในชุมชนมีความเป็นกันเองเพื่อกระตุ้นจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมหรือมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อการบรรลุเป้าหมายเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ : การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน

ABSTRACT

The objective of this research was to study the knowledge management for the community leaders development of Wat Puranawad. The research was qualitative design which collected data from community of Wat Puranawad Thawi Watthana district of Bangkok. Using techniques of interview, observation, knowledge management with activity groups and a questionnaire to assess their satisfaction with the activity. The data were analyzed by qualitative research method.

The study concluded that knowledge management for community leaders to develop a strong and sustainable community requires a third group characterized as a leader. 1) Transactional Leadership 2) Transformational Leadership 3) Moral Leadership. The results of the knowledge management system with group learning with community leaders that contribute to the development of community leaders Wat Puranawad. First is the leader on the exchange's most adopting the knowledge of community resources that already exist in their community to spread the word to the community self-discharge (Tacit Knowledge) And the knowledge and application of core knowledge from. external (Explicit knowledge) is an extra cause to understand the circumstances of today's world that it must adapt to the well-being and self sufficient society. The two leaders have a moral self-learning how to conditions of people in the community who have needs as well. Those who have a high tolerance, sacrifice, honesty. Public Mind unflinching obstacle to transparency in the work of the ethics. And finally Community leaders should change The ability to convince people of the community to accomplish the requirements are ready to treat them correctly done well. The conditions require the use of force. The control room of the community behavior goals. And must have a good relationship between the community leaders and the community are very friendly incentives to encourage the participation or desirable behavior. In order to achieve the same.

Keyword : Knowledge management to develop the community leaders

บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน ต้องสร้างความสัมพันธ์กับคนมากมายซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องใช้วิธีการและเวลาในการศึกษาซึ่งกันและกัน เพื่อใช้ชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข ทั้งนี้การที่สังคมจะเป็นสุขได้ก็ต้องอาศัยภาวะผู้นำของคนในสังคมที่จะพัฒนาคนในองค์กรหรือชุมชนอย่างไรให้มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองให้มีประสิทธิภาพ สร้างความสัมพันธ์และมิตรภาพที่ดีสู่การดำเนินชีวิตให้เกิดสุข ดังนั้นจะเห็นว่าการที่มีผู้นำที่ดีในองค์กรหรือในชุมชนย่อมสร้างคนที่ดีให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทันต่อเหตุการณ์ปลูกฝังจิตใต้สำนึกให้มีทัศนคติต่อสภาพ เศรษฐกิจปัจจุบัน (ปรากฏการ เกิดมีสุข, 2555) ความเป็นผู้นำในชุมชนเป็นหน้าที่หนึ่งของผู้บริหารที่กำหนดขึ้นในองค์กร มีอำนาจโดยตำแหน่งและได้รับความคาดหวังในหน้าที่เฉพาะเจาะจง จะมุ่งเน้นที่การควบคุม การตัดสินใจ และจะต้องมีลักษณะของผู้นำ (Leadership) ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม (ประยงค์ รัตนรงค์, 2544) ผู้นำชุมชนจะเน้นที่กระบวนการกลุ่ม การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการใช้อำนาจกับบุคคลอื่น ดังนั้นภาวะผู้นำชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารเพราะผู้นำชุมชนจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จของงานจะดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและศิลป์ในการบริหารงานของผู้นำชุมชน

ดังนั้นการที่จะพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งสู่การเรียนรู้อย่างยั่งยืน จะต้องมีการจัดการความรู้ให้กับผู้นำชุมชน พร้อมทั้งหาแนวทางในการพัฒนาสู่ความยั่งยืน จึงต้องมีกระบวนการในการเรียนรู้ ของผู้นำชุมชน ซึ่งตรง

กับ Norman Uphoff แห่งมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ กล่าวว่า "ความยั่งยืนของสังคมในประเทศโลกที่สามขึ้นกับความยั่งยืนของสังคมชนบท" หากการพัฒนาทำแบบที่ทำให้สังคมชนบทล่มสลาย ย่อมนำไปสู่ความไม่ยั่งยืนของสังคมทั้งหมด และเป็นการพัฒนาแบบไม่ยั่งยืน แม้การพัฒนาชนบทจะมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบที่เป็นหัวใจของความยั่งยืนของสังคมชนบทมี 3 องค์ประกอบ คือ 1. องค์กรชุมชน 2. ความรู้ 3. กระบวนการเรียนรู้ของประชาชน

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย มองว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับประเทศได้เช่นกัน นั้นหมายถึงถ้าผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งทุกชุมชน ก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีของประเทศชาติ เพราะผู้นำชุมชนเกิดการเรียนรู้ รับรู้ สิ่งที่ดี ไม่ว่าจะมีความรู้ที่เกิดจากการสั่งสอนในเรื่องของการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม อันสืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ หรือความรู้ที่สร้างให้คนในชุมชนต้องปรับเปลี่ยนเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ กับเทคโนโลยีก็ตามแต่สิ่งหนึ่งที่ผู้นำชุมชนต้องตระหนักก็คือ การสร้างความสามัคคี มีจิตสาธารณะ มุ่งหวังความปรองดองกันในชุมชนไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก็จะทำให้ผู้นำชุมชนเกิดความเข้มแข็งกลายเป็นชุมชนที่ยั่งยืน

ดังนั้นผู้วิจัยมีความตระหนักในการที่จะพัฒนาผู้นำชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ รับรู้ ต่อสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติเกิดการพัฒนา ฉะนั้นการที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน : ศึกษากรณีผู้นำชุมชน วัดปรุณาวาส ขึ้นเป็นการรักษาไว้ซึ่งความเข้มแข็ง

ของผู้นำชุมชน ที่จะสร้างให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง รักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยมีผู้นำที่เข้มแข็ง เข้าใจในชุมชนสามารถนำสู่ความการรับรู้ เรียนรู้ที่ดี ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงศักยภาพของผู้นำชุมชนที่เป็นต้นแบบเพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม อันเกิดจากคนในชุมชนเอง เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์กรในชุมชนที่เป็นแบบอย่างของชุมชนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชนในการจัดการความรู้ให้กับชุมชนวัดปรุณาวาส
2. เพื่อเสนอแนะในการจัดการความรู้ให้กับผู้นำชุมชนวัดปรุณาวาส

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน : ศึกษากรณีผู้นำชุมชนวัดปรุณาวาสโดยมีการออกแบบวิธีการและขั้นตอนการวิจัยดังนี้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยคัดเลือกผู้นำชุมชนวัดปรุณาวาสเพื่อพัฒนาให้มีซึ่งคุณลักษณะของผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้ กลุ่มประชากรโดยการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ตัวผู้นำชุมชน ได้แก่ ประธานชุมชนจำนวน 1 ท่าน รองประธานจำนวน 1 ท่าน กรรมการชุมชน ได้แก่ เจ้าอาวาส 1 รูป กรรมการชุมชนจำนวน 6 ท่านโดยถวามกลุ่มประชากร 3 กลุ่มคือ กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มวัยรุ่น เพื่อสอบถามภาวะการเป็น

ผู้นำชุมชนต้นแบบสำหรับการพัฒนา เนื่องจากผู้นำชุมชนและคนในชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่มีศักยภาพ และเป็นศูนย์รวมของการผลิตสินค้าและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงวัฒนธรรมที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรภูมิปัญญาชาวบ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเ้าด้านวิธีการเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่ต่างกันแล้วจะได้ผลเหมือนเดิม เช่น ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร เช่น

การสังเกต คือการสังเกตการ ฝ้าดู อย่างเอาใจใส่และละเอียดถี่ถ้วนโดยใช้หลักการทางวิชาการด้วยประสาทสัมผัสหลายอย่างพร้อมๆ กัน เช่น ตาหู ฟัง มือสัมผัส โดยผู้วิจัยใช้การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ด้วยการสังเกต (Participant-as-observer) หรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) วิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเป็นวิธีที่จะช่วยให้นักวิจัยเข้าถึงความรู้ความจริงได้มากที่สุด นักวิจัยจะได้ การสัมผัสและการรับรู้ กับปรากฏการณ์โดยตรงด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้วิจัย (ผู้สังเกต) กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียผู้นำชุมชน (ผู้ถูกสังเกต) ซึ่งได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะความสัมพันธ์ที่ผู้สังเกตเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผู้นำชุมชนที่ตนศึกษา ใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มผู้นำชุมชนที่ศึกษาตามธรรมชาติที่ผู้นำชุมชนดำรงชีวิตประจำวัน เช่นการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ในชุมชน จนได้รับความไว้วางใจให้เป็นสมาชิกในชุมชน (พีรพงศ์ ทิพนาค, 2557), ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตพฤติกรรมเป็นไปตาม

ธรรมชาติที่แท้จริงของผู้นำชุมชนวัดปุณณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในผู้นำชุมชนวัดปุณณาวาส เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ที่อยู่ในชุมชนวัดปุณณาวาส ด้วยการสนทนาการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันพร้อมกับรับรู้ รับฟัง ซักถามและสังเกตปฏิบัติการโต้ตอบ ที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนา แล้วจดบันทึกและบันทึกเสียงด้วยระบบสารสนเทศนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ให้เกิดประสิทธิภาพที่แท้จริงต่อไป

การจัดทำเวทีชุมชน การจัดเวทีประชาคมเป็นการจัดการความรู้ผู้นำชุมชนวัดปุณณาวาส โดยกำหนดกรอบการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน วัดปุณณาวาส ให้เกิดการเรียนรู้รับรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีการอยู่อย่างพอเพียง และการปรองดองกันในชุมชนให้สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยการพึ่งตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดการความรู้ ในกิจกรรมของภาวะผู้นำที่ดีในชุมชนวัดปุณณาวาสให้มีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้จัดการข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มกระทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสะท้อนข้อมูลที่ได้ในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้งนำสู่การวางแผนเพื่อเก็บข้อมูลครั้งต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกภาคสนาม

การบันทึกประจำวัน การสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการถอดเทปแบบคำต่อคำและข้อมูลจากการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เช่น การวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) การวิเคราะห์เรื่องราว (Narrative analysis)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ชุมชนที่ดีต้องมีผู้นำที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในชุมชนที่แท้จริง ไม่หวังผลเฉพาะสิ่งที่ตนเองได้รับ ต้องอุทิศทั้งกาย ใจ ที่มีหัวใจในการพัฒนา จึงจะทำให้ผู้นำชุมชนประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับเบิร์นส์ (Burns, 1978) พอสรุปว่า ประการที่หนึ่ง ผู้นำชุมชนต้องเข้าถึงหรือผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในการรับรู้ถึงปัญหาต่างๆ เพื่อนำมาแก้ไข ต้องมีความจริงใจ พูดตรงตรงกับการกระทำ มีความคิดริเริ่ม กล้าที่ทำเพื่อชุมชน อีกทั้งไม่ตกเป็นเครื่องมือของนักการเมืองท้องถิ่น มิเช่นนั้นผู้นำในชุมชนจะถูกมองว่าเป็นการทำเพื่อประโยชน์ตนเอง ประการที่สอง เป็นผู้นำแลกเปลี่ยน ต้องบริหารการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะจะช่วยให้ผู้นำในชุมชนเกิดการเรียนรู้ ในชุมชนและสร้างปัญญาให้กับชุมชนโดยเฉพาะการนำเอาคนในชุมชนที่มีความสามารถมาเป็นผู้นำหรือมาเป็นผู้สอนคนในผู้นำชุมชน ก็จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งได้ ประการที่สาม เป็นผู้นำที่มีธรรมาภิบาล คุณธรรม จริยธรรม รับรู้ รับฟัง ช่วยเหลือมีความสัมพันธ์กับศาสนาในชุมชน ก่อให้เกิดเป็นค่านิยม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสืบเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการ “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนวัดปุณณาวาส แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร” ทำให้ทราบถึงบริบทของผู้นำชุมชนวัดปุณณาวาส ว่าจะทำอย่างไรให้ผู้นำชุมชนเข้มแข็งเป็นต้นแบบ สามารถพึ่งตนเองได้โดยใช้หลักการด้วยกิจกรรมกลุ่มและระบบสารสนเทศ จนเกิดความยั่งยืน โดยนำเอาแผนพัฒนาแผนแม่บทชุมชนวัดปุณณาวาส ระยะที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อสรุปมาจากการดำเนินงานตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2555 จากการพัฒนาตนเองในด้านความรู้เพื่อต่อยอดไปสู่การดำเนินชีวิตให้มีความสุข มาเป็นต้นแบบของการวิจัย ดังนั้นผู้นำในชุมชนต้องการจะบริหารพัฒนาคนในชุมชนอย่างไรให้เกิดศักยภาพ ความรู้ ความเข้าใจต่อการบริหารการจัดการ ให้ชุมชนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมปัจจุบัน ทำอย่างไรให้มีรายได้ที่พึ่งตนเองได้ เพราะชุมชนเกิดการถดถอยไม่มีการพัฒนาตั้งแต่เกิดอุทกภัย ในปี พ.ศ. 2545 ซึ่งผู้นำชุมชนจะต้องทำอย่างไรให้คนในชุมชนปฏิบัติตนเองในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมการร่วมมือกันในการจัดการความรู้ให้กลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมร่วมกันได้ประชุมด้วยการระดมสมองของผู้นำชุมชน นำประสบการณ์และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน พร้อมเสริมความรู้ใหม่และเทคนิคภาวะผู้นำให้ผู้นำชุมชนได้แสดงออกเพื่อเสนอแนวความคิดให้เป็นระบบประชาธิปไตยทุกคนสามารถที่จะเสนอแนวความคิดเห็นได้ แต่อุปสรรคคือผู้นำชุมชนไม่มีความเข้าใจและไม่มีความรู้ในการปฏิบัติตนอย่างไร

ต่อเรื่องนั้นๆ ดีพอจึงทำให้การทำกิจกรรมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีผู้นำชุมชนบางกลุ่มยังแตกความสามัคคีกันด้วยฐานอำนาจทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง กระจ่างจากฐานอำนาจเก่าทางการเมืองและผู้นำที่ยึดติดต่อการบริหารการจัดการแบบดั้งเดิม จึงทำให้ชุมชนเกิดการปิดความรับผิดชอบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ภาวะผู้นำกับผู้นำชุมชน เมื่อได้รับความรู้ความเข้าใจกับภาวะของการเป็นผู้นำ จึงให้แสดงบทบาทการเป็นผู้นำชุมชน นำเสนอให้กลุ่มคิดเห็นต่างเข้ามาร่วมกิจกรรม โดยเป็นประธานของกลุ่มกิจกรรมนั้น ซึ่งวิธีนี้ถือว่าผู้นำที่คิดต่างได้เข้ามามีส่วนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนทำให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะได้รับหน้าที่ภาวะผู้นำของกลุ่ม จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างดี ด้วยการจัดการกิจกรรมการจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างค่านิยมให้กับผู้นำในชุมชนวัดปุณณาวาส เกิดความรักความเข้าใจในการร่วมมือกัน ไม่เกิดการขัดแย้งเพราะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการดำรงชีวิตแบบวิถีชีวิตของคนในชุมชนวัดปุณณาวาส ไว้เพื่อฟื้นฟูค่านิยมความเป็นคนในชุมชน อีกประการหนึ่งผู้นำของชุมชนโดยเฉพาะประธานชุมชนมีความเป็นผู้นำสูง ด้วยเหตุเป็นคนเก่าที่ดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 20 ปี จึงทำให้เห็นถึงสภาพความต้องการของชุมชน ก่อให้เกิดการครอบงำทางความคิดจากการบริหารการจัดการของคนชุมชนรุ่นเก่า ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ความเป็นเพื่อนที่มีความจริงใจ ไม่มีผลตอบแทนหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเป็นเวลา 5 ปี เข้ามาด้วยการพูดคุย สัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมผู้นำชุมชน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวความคิดเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ไม่เป็นการสั่งสอนหรือเสนอแนวความคิด ปรากฏว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีมีการยอมรับ แนวความคิดเก่าและแนวความคิดใหม่มาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ แบบประชาธิปไตย เกิดข้อตกลงที่คิดร่วมกันอย่างมีเหตุผล แม้บางครั้งจะมีการโต้แย้ง ถกเถียงถึงปัญหาที่สามารถยุติลงได้ด้วยดี โดยเฉพาะประธานชุมชนที่มีความเป็นผู้นำสูง สามารถควบคุมการประชุมแต่ละครั้ง หรือกิจกรรมที่ร่วมมือกันได้ดี นอกจากนี้การวิจัยพบว่าภาวะผู้นำในชุมชนจะต้องมีคุณสมบัติในเรื่องของการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ต้องมีจิตสาธารณะ นอกจากนั้นควรต้องเป็นผู้นำในชุมชนที่เป็นผู้เสียสละ มีความอดทนสูง มีความโปร่งใสในการทำงาน มีความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งพฤติกรรมของผู้นำชุมชนนี้สังเกตได้จากการร่วมกิจกรรมหรือโครงการงานต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น พร้อมกับดำเนินการจากการสอบถามหรือไปสัมภาษณ์คนในชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนซึ่งคำตอบที่ได้อยู่ในระดับดีมาก ด้วยเหตุที่กล่าวมาจึงทำให้โครงการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน:ศึกษากรณีผู้นำชุมชนวัดปุณณวาส แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพที่ดีในชุมชนจนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง โดยใช้กิจกรรมจัดการความรู้เข้ามามีบทบาททางการให้ความรู้กับผู้นำชุมชน จากเหตุผลดังกล่าว ข้างต้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ด้วยตนเองวิธีการสัมภาษณ์โดยตรงที่มีการสัมภาษณ์ถึง 7 ครั้ง คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ชาวบ้าน รวมถึงคณะสงฆ์พบว่า ผู้นำชุมชน

ที่มีศักยภาพ จะต้องเข้าใจในบริบทที่แท้จริงของคนในชุมชนเพราะสามารถจะรู้และเข้าใจว่าชุมชนต้องการอะไร ผู้นำชุมชน ที่ชุมชนต้องการมีลักษณะแบบไหน ทำอย่างไรให้คนในชุมชนคล้อยตามสามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จ (Wenger E., McDermott R. and Syner W.M., 2002). และจะเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ภาพกับคนในชุมชนมีความเป็นกันเองเพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัย เรื่องการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน : ศึกษากรณีผู้นำชุมชนวัดปุณณวาส ควรมีผู้ที่ทำการวิจัยต่อเนื่องเพื่อเป็นการบริหารการจัดการชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีควรจะศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับ

1. การศึกษาคุณลักษณะที่ดีของผู้นำชุมชนในการบริหารการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้นำชุมชนวัดปุณณวาส ให้เกิดประสิทธิภาพ
2. การพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาชุมชน ให้เกิดการส่งเสริมรายได้ภายในชุมชนวัดปุณณวาส

บรรณานุกรม

- ประยงค์ รณรงค์. ผู้นำชุมชนบ้านไม้เรียง อำเภอดวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2544.
- ปรากฏ เกิดมีสุข (2555). **องค์การแห่งการเรียนรู้**. สำนักพัฒนาและสื่อทางวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

ปรากฏการ เกิดมีสุข, สุธีรา ธาตรีนรานนท์ (2557),
การจัดการความรู้ชุมชน กรณีศึกษา
ชุมชนวัดปุณณวาส เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร การประชุมวิชาการ
“มศว วิจัย” ครั้งที่ 8

พีรพงศ์ ทิพนาค (2557), การวิจัยเพื่อพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้, สำนักพัฒนาและ
สื่อทางวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

Burns, J. M. (1978). Leadership. New York:
Harper and Row.

Wenger E., McDermott R. and Syner W.M.
(2002). Cultivation communities of
practice e:A guide to managing
Knowledge. Harvard Business School
Press. Boston, MA.